

ความเห็นในการวินิจฉัยคดีส่วนตน
ของ นายวสันต์ สร้อยพิสุทธิ์ ประธานศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยที่ ๕/๒๕๕๖

เรื่องพิจารณาที่ ๕๗/๒๕๕๕

วันที่ ๑๖ พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๕๕๖

ประเด็นวินิจฉัย

พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. ๒๕๓๗ มาตรา ๗๔ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓๔ วรรคสอง หรือไม่

ความเห็น

พิจารณาแล้ว เห็นว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓๔ วรรคสอง บัญญัติว่า “ในคดีอาญา ต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด” การที่พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. ๒๕๓๗ มาตรา ๗๔ บัญญัติว่า “ในกรณีที่นิติบุคคลกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ ให้ถือว่ากรรมการหรือผู้จัดการทุกคนของนิติบุคคลนั้นเป็นผู้ร่วมกระทำความผิดกับนิติบุคคลนั้น เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าการกระทำของนิติบุคคลนั้นได้กระทำโดยตนมิได้รู้เห็นหรือยินยอมด้วย” เป็นการบัญญัติให้กรรมการหรือผู้จัดการของนิติบุคคลต้องร่วมรับผิดชอบในการกระทำความผิดของนิติบุคคลนั้น ๆ ด้วย เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าตนมิได้รู้เห็นหรือยินยอมด้วยกับการกระทำของนิติบุคคลนั้น เป็นข้อสันนิษฐานตามกฎหมายที่เป็นผลให้ผลกการพิสูจน์ไปยังกรรมการหรือผู้จัดการของนิติบุคคล แม้ข้อสันนิษฐานดังกล่าวจะมีลักษณะเป็นข้อสันนิษฐานไม่เด็ดขาดก็ตาม แต่ตามหลักกฎหมายทั่วไปทางอาญามีเจตนารมณ์ที่จะรับรองคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่ตกเป็นผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา จึงต้องมีข้อสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้นั้นไม่มีความผิด อันสอดคล้องกับหลักปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนขององค์การสหประชาชาติ ทำให้มีการกำหนดหลักเกณฑ์ไว้ว่า ในคดีอาญาโจทก์มีภาระการพิสูจน์ถึงการกระทำความผิดของจำเลยให้ครบองค์ประกอบแห่งความผิด ศาลจึงจะลงโทษจำเลยได้ โดยจำเลยอาจนำพยานหลักฐานมาพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของตนหรือไม่ก็ได้ การที่ให้จำเลยต้องพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของตนเองเพื่อให้พ้นผิด นับว่าเป็นผลร้ายแก่จำเลย วิธีการเช่นนี้ขัดต่อหลักกฎหมายทั่วไปทางอาญาดังกล่าว ทำให้โจทก์มีภาระการพิสูจน์แต่เพียงว่าจำเลยเป็นกรรมการหรือผู้จัดการของนิติบุคคลที่กระทำความผิดเท่านั้น

ซึ่งแทบไม่มีข้อโต้แย้งในข้อเท็จจริงดังกล่าวเนื่องจากการจดทะเบียนไว้ต่อทางการแล้ว แทนที่โจทก์จะต้องนำสืบพิสูจน์ด้วยว่าจำเลยคนใดมีส่วนร่วมกระทำความผิดอย่างไร ซึ่งไม่น่าจะมีความยากลำบากในการแสวงหาพยานหลักฐานแต่อย่างใด การบัญญัติกฎหมายในลักษณะดังกล่าวย่อมขัดต่อสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานตามรัฐธรรมนูญด้วย เพราะในการถูกดำเนินคดีอาญา อย่างน้อยก็ต้องหาหลักฐานมาประกันตัวทั้งในชั้นพนักงานสอบสวนและในชั้นพิจารณา และยังต้องหาทนายความมาช่วยแก้ต่างเพื่อให้พ้นจากข้อสันนิษฐานตามกฎหมายซึ่งต้องเสียค่าใช้จ่ายอีกไม่น้อย ทั้งการที่กฎหมายตั้งข้อสันนิษฐานไว้เช่นนี้ย่อมทำให้พนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการดำเนินคดีแก่บุคคลเหล่านี้ในแบบเหมาหมด คือสอบสวนเพียงให้ปรากฏว่าผู้ต้องหาเป็นกรรมการหรือผู้จัดการของนิติบุคคลซึ่งกระทำความผิดเท่านั้น แล้วฟ้องต่อศาลทั้งหมด ปล่อยให้จำเลยไปหาพยานหลักฐานมานำสืบหักล้างข้อสันนิษฐานของกฎหมายเพื่อให้พ้นผิด หากหาพยานหลักฐานไม่ได้ก็ต้องรับโทษ การที่พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. ๒๕๓๗ มาตรา ๗๔ บัญญัติให้กรรมการหรือผู้จัดการของนิติบุคคลเป็นผู้ร่วมกระทำผิดกับนิติบุคคล เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าตนมิได้รู้เห็นหรือยินยอมด้วยกับการกระทำของนิติบุคคลนั้น จึงเป็นการสันนิษฐานไว้แต่แรกแล้วว่า กรรมการหรือผู้จัดการของนิติบุคคลได้กระทำความผิดร่วมกับนิติบุคคลนั้นด้วย ซึ่งการออกพระราชบัญญัติประเภทนี้ ก็มักจะใช้เหตุผลทำนองเดียวกันว่า พยานหลักฐานต่าง ๆ จะอยู่กับฝ่ายจำเลยเป็นส่วนใหญ่ จึงผลักระบายให้จำเลยเป็นฝ่ายพิสูจน์ตนเองให้พ้นผิด โดยอ้างว่าจำเลยเป็นฝ่ายรู้ข้อเท็จจริงมากกว่า ทั้งยังอ้างว่าการกระทำดังกล่าวส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจ การค้า และอุตสาหกรรมของประเทศ และระหว่างประเทศ ซึ่งเป็นเหตุผลทั่วไปที่รัฐใช้เป็นข้ออ้างในการออกกฎหมายที่มีลักษณะเช่นนี้ การผลักระบายการพิสูจน์ความผิดในคดีอาญาไปให้จำเลย นอกจากจะเป็นการขัดต่อหลักกฎหมายทั่วไปทางอาญาดังกล่าวแล้ว ยังขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๙ วรรคสอง ที่ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิดอีกด้วย

ด้วยเหตุดังกล่าวมา จึงมีความเห็นว่า พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. ๒๕๓๗ มาตรา ๗๔ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓๙ วรรคสอง

นายสันต์ สร้อยพิสุทธิ์

ประธานศาลรัฐธรรมนูญ